

Ένας ηγέτης σε ειρήνη με τον εαυτό του

Του **ΝΙΚΟΥ ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΥ***

Ο καθένας μας είναι ένας αυτοτελής κόσμος μέσα στον ευρύτερο κόσμο με τις καταμήσεις του. Το σύμπαν του καθενός μας είναι αλλιώτικο από το σύμπαν του άλλου. Γι' αυτό βρίσκω ανάρμοστη τη χρησιμοποίηση επιθετικών χαρακτηρισμών για συνανθρώπους μας – κάτι που συνηθίζεται σε κείμενα εις μνήμην. Μια κοινωνία κρίνει τον άνθρωπο από τη συμμετοχή και τη συμβολή του στην ποιοτική βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του συνόλου των μελών της.

Γι' αυτό θα αναφερθώ σε μερικά περιστατικά από τα οποία ανάγεται αβίαστα η αντίληψη του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη περί του ρόλου του στην κοινωνία μας. Κατ' αρχάς, να διευκρινίσω πως υπήρξα φίλος του πρώην πρωθυπουργού καθ' όλη την περίοδο της λεγόμενης Μεταπολιτευσεως και συνεργάτης του από την εποχή του κόμματος των Νεοφιλελευθέρων. Εχω άμεση αντίληψη κατά την περίοδο αυτή και των δραστηριοτήτων και στοχασμών του πρώην πρωθυπουργού.

Αυτό που εισέπραττα με θαυμασμό από τη στάση ζωής του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη ήταν η απόλυτα ειρηνική σχέση με τον εαυτό του, πράγμα πολύ δύσκολο, προ πάντων σε ανθρώπους δράσεως. Πιστεύω πως έδρασε με βάση την καντιανή κατηγορική προσταγή. Οχι ως απαύγασμα νοητικής επεξεργασίας. Περισσότερο ως δημιουργική διαίσθηση. Μην λησμο-

νούμε πως την εποχή που σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών κυριαρχούσε ο νεοκαντιανισμός των Θεοδωρακόπουλου, Τσάτσου κ.ά. Αποτέλεσμα ήταν η αντιμετώπιση των γεγονότων και των ανθρώπων με απόλυτη απέκδυση από εμπάθεια και συναισθηματισμό. Η αφήγησή του ήταν σαν ανάγνωση ιστορικών σελίδων ύστερα από πενήντα χρόνια. Μέχρι τις τε-

Ως πρωθυπουργός ποτέ δεν ενεργούσε με αυταρχισμό. Ποτέ δεν απαιτούσε κάτι. Πάντα ζητούσε εφόσον είναι δυνατό, εφόσον είναι μέσα στο πλαίσιο του επιτρεπτού.

λευταίες του ημέρες. Όταν πλέον συνομιλούσε με τη Μαρίκα του.

Περιστατικά: Ως πρωθυπουργός ποτέ δεν ενεργούσε με αυταρχισμό. Ποτέ δεν απαιτούσε κάτι. Πάντα ζητούσε εφόσον είναι δυνατό, εφόσον είναι μέσα στο πλαίσιο του επιτρεπτού. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην ικανοποιούνται, σε πλείστες περιπτώσεις, αιτήματα φίλων και υποστηρικτών (κυρίως οικονομικών) του κόμματος. Και υφίστατο σιωπηρά την κριτική και τις επιθέσεις τους. Μέχρι που η Μαρίκα στις 2 Νοεμβρίου 1992 έγραψε σε επιστολή της προς έναν πρώην στενό φίλο και τότε οξυτάτο επικριτή (παραπονούμενο προφα-

ώς για μη ικανοποίηση αντικανονικών αιτημάτων): «Δεν θα σου έγραφα ποτέ, διότι εδώ και δύο χρόνια δεν έχουμε πια την επαφή τη στενή που είχαμε (...) και τιμά πάντα τη φιλία μας. Πολλά πράγματα δέχομαι για τον εαυτό μου, είτε είναι κριτική είτε οτιδήποτε άλλο, αλλά δεν δέχομαι ούτε μια κουβέντα για τον Κώστα Μητσοτάκη, τον άνδρα μου, τον άνδρα αυτόν που ετίμησε από 20 χρόνων την πατρίδα του». Νομίζω πως φτάνουν αυτά για την τοποθέτησή του στο καιριο πολιτικό πρόβλημα της σχέσεως πολιτικής εξουσίας και συμφερόντων. Τα οποία εξάλωτο τον εκδικήθηκαν με την ανατροπή της κυβερνήσεώς του.

Για τη συλλογική δράση της κυβερνήσεως: Επέκειτο η έναρξη της δίκης Ανδρέα Παπανδρέου και συζητιόταν ευρέως αν έπρεπε να μεταδοθεί η διαδικασία ζωντανά από την τηλεόραση. Επιχειρηματολόγησα προς τον πρωθυπουργό κατά της μεταδόσεως. Εκτιμήσας τη λογική των επιχειρημάτων μου, ο πρωθυπουργός αποφάσισε να θέσει το ζήτημα υπό την κρίση της κυβερνητικής επιτροπής, η οποία άλλως αποφασίζει.

Η μία ανάμνηση φέρνει την άλλη. Ο Μητσοτάκης, από όσα μπορώ να συμπεράνω, γιατί δεν είχα άμεση επ' αυτού άποψη του, δεν είχε διαμορφωμένη γνώμη, πολλώ μάλλον απόφαση, για παραπομπή του Ανδρέα Παπανδρέου σε δίκη. Θυμάμαι πολύ καθαρά ότι, όταν άρχισε στον Τύπο η σχετική συζήτηση, βουλευτής της Ν.Δ. υπέβαλε σχετική ερώ-

τηση προς την κυβέρνηση. Ο Μητσοτάκης, ευρισκόμενος στο εξωτερικό, μου έδωσε εντολή (ήμουνο τότε διευθυντής του πολιτικού γραφείου) να μεταβιβάσω παράκλησή του προς τον βουλευτή να μην επιμείνει στην ερώτησή του. Οπερ κι εγένετο. Ο Παπανδρέου οδηγήθηκε στο δικαστήριο από την άγρια εναντίον του επίθεση του Τύπου. Τα κόμματα, όχι μόνον η Ν.Δ., δεν μπορούσαν να παραμένουν θεατές στο βασικό πολιτικό θέμα εκείνης της εποχής. Οι διευθύνοντες τον Τύπο και τον αθώωσαν.

Ο Μητσοτάκης έφυγε. Συνηθίζεται να λέγεται και να γράφεται, σε παρόμοιες συνθήκες: ο απελθών άφησε δυσαναπλήρωτο κενό. Ο Μητσοτάκης έφυγε. Και τώρα ομολογείται ότι είχε προβλέψει πολύ σωστά, είχε προσπαθήσει ως πρόεδρος της κυβερνήσεως να αποτρέψει την κρίση, προς την οποία η χώρα εβάρδιζε αμέριμνα από τότε. Κρίση ζωής ή θανάτου του έθνους. Το μόνο που μπορώ μετά δακρύων να προσθέσω είναι: Τι κρίμα που το έθνος δεν θήλπσε, δεν εμπόρεσε να επωφεληθεί της προσφοράς μιας από τις δύο καθαρότερες και πιο συγκροτημένες πολιτικές προσωπικότητες και διάνοιες της μεταπολεμικής Ελλάδας.

«You will see him, where there is no darkness».

* Ο κ. Νίκος Λιναρδάτος ήταν διευθυντής του πολιτικού γραφείου του Κων. Μητσοτάκη και υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ (1991-92).